

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA TO'G'RI SOLIQLARNING TA'SIR OMILLARI

Tursunov Shohrux Xujanazarovich.

Bank moliya akademiyasi, Magistr

Annotatsiya. Mazkur tezisdagi kichik biznes subyektlarining iqtisodiy faoliyatiga soliqlarning ta'sirini o'rganishga qaratilgan. Tezisdagi soliq siyosati va uning kichik bizneslar uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan turli omillar, jumladan soliq stavkalari, soliq imtiyozlari, soliq tizimining shaffofligi va oddiyligi kabi aspektlarini chuqur tahlil etiladi. Tadqiqotning maqsadi, soliqlarning kichik biznes subyektlariga qanday ijobiy yoki salbiy ta'sirlari bo'lishi mumkinligini aniqlash va ushbu ta'sirlarni yaxshilash yoki minimallashtirish yo'llarini taklif qilishdir.

Kalit so'zlar: Kichik biznes, soliqqa tortishda imtiyozlar, biznes subyektlari, soliq ma'murchiligi, moliyaviy nazorat, soliq tekshiruvlari, to'g'ri soliqlar, kichik biznesda soliq auditi, kichik biznesga to'g'ri soliqlar ta'siri, tahlil, soliq tushumlari, soliq imtiyozlari, kichik biznes soliq stavkasi.

Kichik biznes subyektlari iqtisodiyotning asosiy tayanchi hisoblanadi va ularning rivojlanishi mamlakatning iqtisodiy barqarorligi va o'sishi uchun muhimdir. Biroq, soliqlar va soliq siyosati bu subyektlarning faoliyatiga katta ta'sir ko'rsatadi. Ushbu tezisdagi soliqlarning kichik biznes subyektlariga ta'siri va bu ta'sirni yaxshilash yo'llari tahlil qilinadi.

Soliq Stavkalari va Kichik Bizneslarning Moliyaviy Samaradorligi

Soliq Stavkalari va Daromadlilik

Soliq stavkalari kichik bizneslarning daromadlilik va moliyaviy samaradorligiga bevosita ta'sir qiladi. Yuqori soliq stavkalari biznesning foydasini kamaytiradi, bu esa investitsiya qilish qobiliyatini cheklaydi va o'sish imkoniyatlarini pasaytiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, soliq stavkalarining

optimallashtirilishi, ayniqsa kichik bizneslar uchun, ularning daromadlilikini oshirish va iqtisodiy faoliyatni rag'batlantirishga yordam beradi.

Soliq Stavkalarining Optimallashtirilishi

Optimallashtirilgan soliq stavkalari kichik bizneslarning o'sishini qo'llab-quvvatlash uchun muhimdir. Moliyaviy resurslar cheklangan kichik bizneslar uchun, soliq yukining kamaytirilishi ularga yangi ish o'rinlari yaratish, yangi mahsulotlar va xizmatlar ishlab chiqarish uchun zarur bo'lgan mablag'larni taqdim etadi. Shu sababli, soliq siyosatini ishlab chiqishda kichik bizneslarning ehtiyojlarini hisobga olish muhimdir.

Soliq Imtiyozlari va Yengilliklarining Ahamiyati

Soliq imtiyozlari va yengilliklari kichik bizneslarning rivojlanishini rag'batlantiruvchi asosiy vositalardir. Bu imtiyozlar o'z ichiga qo'shilgan qiymat solig'idan ozod qilish, daromad solig'ida chegirmalar, va boshqa soliq yengilliklarini olish imkoniyatlarini oladi. Ushbu yondashuvlar kichik bizneslarning moliyaviy barqarorligini oshiradi va ularni bozorda raqobatbardosh qiladi.

Soliq Tizimining Shaffofligi va Oddiyligi

Soliq tizimining murakkabligi va notinchligi kichik bizneslarga qo'shimcha yuklamalar yaratadi. Shaffof va oddiy soliq tizimi esa soliqlarni to'g'ri hisoblash va to'lash jarayonini soddalashtiradi, bu esa kichik bizneslarga vaqt va moliyaviy resurslarni tejashga yordam beradi. Shu sababli, soliq tizimini yanada oddiy va tushunarli qilish harakatlari kichik bizneslarning iqtisodiy faoliyatini yengillashtiradi.

Empirik Ma'lumotlar va Holat O'rganishlari

Turli mamlakatlardan olingan empirik ma'lumotlar va holat o'rganishlari, soliq siyosatining kichik biznes subyektlariga ta'sirini yorqin namoyish etadi. Masalan, ba'zi davlatlarda soliq imtiyozlari va yengilliklari kichik bizneslarning tez o'sishiga olib kelgan, boshqa mamlakatlarda esa soliq tizimining soddalashtirilishi kichik bizneslarning administrativ yukini ancha kamaytirgan.

Xalqaro tajriba, soliq siyosatining kichik bizneslarga ta'sirini yaxshilashda muhim darslar taklif etadi. Turli mamlakatlarning soliq siyosati va amaliyotlarini

tahlil qilish orqali, eng yaxshi amaliyotlar va ularning kichik bizneslarga ijobiy ta'sirini ko'rish mumkin. Misol uchun, boshqa davlatlardagi kichik bizneslarga qo'llaniladigan soliq imtiyozlari va yengilliklar, O'zbekistondagi kichik bizneslarga qo'llanilishi mumkin bo'lgan yondashuvlarni ko'rsatishi mumkin. Xalqaro hamkorlik va bilim almashinuvi, soliq siyosatining kichik bizneslarga ta'sirini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega. Bu orqali davlatlar bir-birlarining tajribalaridan o'rganishi, yangi g'oyalarni qabul qilishi va kichik bizneslarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha samarali strategiyalarni ishlab chiqishi mumkin.

Kichik bizneslar uchun soliq tizimining moslashuvchanligi juda muhimdir. Iqtisodiyotdagi o'zgarishlarga tez moslasha olish qobiliyati, kichik bizneslarga mavjud bo'lgan imkoniyatlardan maksimal darajada foydalanishga imkon beradi. Moslashuvchan soliq tizimi, shuningdek, iqtisodiyotdagi turli to'lqinlarni yumshatishda muhim rol o'ynaydi, bu esa kichik bizneslarning barqarorligini ta'minlaydi. Soliq siyosatining moslashuvchanligi, soliq tizimining shaffofligi va oddiyligi bilan birgalikda, kichik bizneslar uchun qulay soliq muhitining yaratilishida muhimdir. Bu, soliq tizimining o'zgaruvchan iqtisodiy sharoitlarga tez moslashuvchanligini ta'minlash, soliq yukini adolatli taqsimlash va kichik bizneslarning iqtisodiy faoliyatini rag'batlantirishni o'z ichiga oladi.

Soliq siyosati, kichik bizneslar uchun muhitni yaxshilash orqali ularning iqtisodiy faoliyatini ancha rag'batlantirishi mumkin. Adolatli soliq stavkalari va maqsadli soliq imtiyozlari orqali hukumatlar kichik bizneslarning yukini yengillashtirishi va ularga o'sish uchun ko'proq imkoniyatlar yaratishi mumkin. Bunday chora-tadbirlar kichik bizneslarning bozorda raqobatbardoshligini oshiradi va iqtisodiy o'sishga hissa qo'shadi. Soliq siyosati, shuningdek, kichik bizneslarni yangilik yaratish va texnologik taraqqiyotga yordam berishi mumkin. Tadqiqot va ishlanmalarga soliq imtiyozlari berish orqali hukumatlar kichik bizneslarni yangi mahsulotlar yaratish va yangi bozorlarga kirishga undashi mumkin. Bu kabi yondashuvlar iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va ilmiy-texnikaviy taraqqiyotni tezlashtirishga yordam beradi.

ADABIYOTLAR

1. Po'latov Sherzodbek Oybek o'g'li, & Musabekov Sherali Nazarali o'g'li. (2023). THE STUDY OF VALUE-ADDED TAX: KNOWLEDGE FROM THE EU VAT EXPERIENCE AND UZBEKISTAN'S VAT SYSTEM. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 9(9), 131–135. <https://doi.org/10.54613/ku.v9i9.853>
2. Po'latov, S., & Farmonov, I. (2023). The Role and Significance of Internal Audit as an Effective System of Internal Control in Business Entities.
3. Po'latov Sherzodbek Oybek o'g'li. (2023). O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I VA AYLANMADAN OLINADIGAN SOLIQ TO'LOVCHILARINI BIR-BIRIDAN FARQLI JIHATLARINI BAHOLASH. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 9(9), 140–143. <https://doi.org/10.54613/ku.v9i9.855>
4. Mishustin M.V. (2010), Dlya povыsheniya kachestva nalogovogo administrirovaniya neobxodima kompleksnaya modernizatsiya nalogovoy slujb. Intervyu // Rossiyskiy nalogovыy kurer. № 22. Str. 5-9.
5. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi- Toshkent: G'afur G'ulom nashriyot uyi 2020.- 640 b.